

ASBEST IN UW WONING: PRAKTISCHE TIPS

1. INLEIDING

Deze fiche is bedoeld als antwoord op de vragen die particulieren mogelijk stellen over asbest.

We zijn ons er niet altijd van bewust, maar heel wat gebouwen en technische uitrustingen om ons heen bevatten vaak nog asbest. De productie en de verwerking van asbest of asbesthoudende materialen zijn vandaag verboden. Toch zijn er nog hoge blootstellingsrisico's verbonden aan de reinigings-, reparatie-, verwijderings-, renovatie- en afbraakwerken aan asbesthoudende gebouwen of installaties, evenals aan het storten van asbest. Bepaalde categorieën van werknemers (afbraakbedrijven, verwarmingsinstallateurs, ...) zijn meer blootgesteld aan asbest, maar ook particulieren (doe-het-zelvers, ...) ontsnappen er niet aan. Om de risico's te beperken, moeten verschillende voorzorgsmaatregelen worden getroffen: welke dat zijn, hangt af van de aard, de hoeveelheid, de locatie en de staat van het asbest. Vooral wanneer een afbraak- of renovatieproject op stapel staat, dient men zich af te vragen of er asbesthoudende toepassingen aanwezig zijn. Meer informatie over de herkenning van asbesthoudende materialen vindt u in de infofiches "Asbest: een stand van zaken" en "De asbestinventaris" van [Leefmilieu Brussel](http://leefmilieu.brussel.be).

Als u bij u thuis asbest in de woning hebt, is dat nog geen reden tot paniek! Asbest wordt namelijk pas gevaarlijk als de vezels in de lucht vrijkomen. Materiaal dat niet beschadigd is, kan dus behouden blijven. Dergelijk materiaal verwijderen zonder de vereiste voorzorgsmaatregelen te treffen, zou meer risico's met zich meebrengen dan alles gewoon bij het oude laten. Het verwijderen van asbest is dus niet altijd verplicht.

De wetgever heeft duidelijke richtlijnen ingevoerd voor het asbestbeheer, de asbestverwijdering en het asbestafval. De wet stelt duidelijk voor welke werkzaamheden een voorafgaande aangifte vereist is en welke werkzaamheden aan een milieuvergunning onderworpen zijn. Hieronder volgen enkele toelichtingen bij de verschillende mogelijke situaties.

2. ZELF ASBEST VERWIJDEREN

1.1. IN WELKE GEVALLEN?

De asbestverwijdering moet altijd worden uitgevoerd in perfect gecontroleerde omstandigheden en door personen die perfect op de hoogte zijn van de risico's van het asbest. Het is sterk af te raden en vaak verboden zelf materialen in broos asbest te gaan verwijderen. Producten die asbest onder gebonden vorm bevatten, mogen daarentegen in sommige gevallen **en** op voorwaarde dat bepaalde voorzorgen worden getroffen, wél door een niet-vakman worden gehanteerd. Deze kan eventueel zelf niet-broos materiaal (met sterk gebonden asbestvezels), dat in goede staat is en gemakkelijk demonteerbaar is, verwijderen. In alle andere gevallen doet u het best een beroep op een erkende onderneming.

1.2. VOORZORGSMATREGELEN

Door verschillende voorzorgsmaatregelen te treffen, kunt u het risico op contaminatie bij de hantering van materialen die gebonden asbest bevatten, tot een absoluut minimum beperken:

- Zorg dat er niemand onnodig aanwezig is op de plek waar u aan het werk bent (kinderen, enz.).
- Bescherm uzelf met wegwerpkleding, handschoenen en een ademhalingsmasker van P3-kwaliteit, dat u achteraf weggooit als asbesthoudend afval.
- Sluit de werkzone af met plastic schermen, verlucht deze ruimte of werk in open lucht.
- Maak het materiaal nat om te vermijden dat vezels vrijkomen.
- Gebruik alleen handgereedschap.

- Verwijder het materiaal zonder het te beschadigen of stof te maken, en vernevel water op en rond het materiaal tijdens het verwijderen.
- Verpak het verkregen afval hermetisch (zonder het in stukken te breken), vermeld “amiante/Asbest” op de verpakking, en maak de plek waar u hebt gewerkt schoon met vochtige doeken (zonder stofzuiger).
- Was u voldoende na afloop van de werken.

De wetgeving die van kracht is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bepaalt dat asbesthoudende toepassingen niet mogen worden onderworpen aan activiteiten zoals boren en schuren, en dat ze niet mogen worden bewerkt met een cirkelzaag of haakse slijpmachine en gereinigd of ontmost met een hogedrukreiniger. De jaarlijkse reiniging van daken van huizen of opslagplaatsen die bestaan uit asbestcementen leien of golfplaten, een activiteit waarvoor sommige dakwerkers reclame maken, blijkt vaak zeer schadelijk voor de lucht en het water. Deze werken zouden dan ook verboden moeten worden, omdat er veel asbestvezels bij vrijkomen in de lucht.

Het benodigde materiaal (P3-maskers, tuinsproeier, wegwerpoufits, ...) vindt u in de meeste gespecialiseerde doe-het-zelfzaken of bij gespecialiseerde leveranciers (zie de gouden gids, de witte gids of het internet).

1.3. HET AFVAL

Asbestafval wordt beschouwd als gevaarlijk afval, zowel het materiaal in broos asbest als dat in niet-broos asbest. Het moet dus worden gescheiden van het andere afval, zoals het bouwafval of het huishoudelijk afval, om recyclage, hergebruik en secundaire emissies van vezels in het milieu te vermijden. Het asbestafval moet altijd met de nodige omzichtigheid worden gehanteerd (en dus niet rechtstreeks in een container gegooid of gestort met een stortgoot, ...). Het afval moet worden verpakt in speciale plastic zakken met het reglementaire logo dat aangeeft dat er asbest in het afval zit. Deze zakken worden onder andere verkocht door firma's die dit type van afval kunnen hergroeperen of ophalen.

De ophaling van asbesthoudend afval moet worden uitgevoerd door een ophaler van gevaarlijk afval die erkend is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In het geval van niet-ingedeelde bouwplaatsen kan het asbestafval echter worden afgevoerd door de persoon die verantwoordelijk is voor het afvoeren ervan, die zelf instaat voor het transport. In dit geval is hij verantwoordelijk voor het transport, en moet hij er dus op toezien dat de bestemming toestemming heeft om dit type van afval te ontvangen. Hij moet ook de traceerbaarheid kunnen garanderen, ...

De producent van het asbestafval, maar ook de eigenaar van het asbestafval, moet aan de hand van de juiste documenten (ontvangstbons, attest van verwerking, ...) kunnen aantonen dat de verwijdering volgens de regels gebeurde..

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt asbestafval niet aanvaard in de containerparken die worden uitgebaat door het Agentschap Net Brussel en in de gemeentelijke containerparken. Neem contact op met Leefmilieu Brussel voor meer informatie over privéondernemingen die een toelating hebben om het asbestafval van particulieren en bedrijven te aanvaarden.. Deze ondernemingen leggen overigens bepaalde voorwaarden op voor de aanvaarding van dit afval (aangepaste verpakking voorafgaand aan transport, enz.).

Het afval van asbesthoudende materialen komt doorgaans terecht op een hiervoor vergunde stortplaats. In tegenstelling tot het gebonden asbestafval wordt het broos asbestafval gewoonlijk vooraf behandeld in een cementeringsbedrijf, voordat het wordt gestort. Elke tussentijdse of eindbestemming van dit afval moet beschikken over een vergunning voor de opslag, de verwerking of de verwijdering van het type van afval in kwestie.

3. ASBEST DOOR EEN VAKMAN LATEN VERWIJDEREN

3.1. IN WELKE GEVALLEN?

In sommige gevallen is het ten zeerste aanbevolen er een vakman bij te halen: dit is vooral zo voor de verwijdering van broos asbest of indien de demontage van niet-broos asbest niet kan gebeuren in omstandigheden waarin de integriteit van het asbestmateriaal behouden blijft zodat (zo goed als) geen asbestvezels vrij komen in de lucht. De verwijdering van asbest, en vooral van broos asbest, dient altijd te gebeuren in perfect gecontroleerde omstandigheden en door vakmannen die op de hoogte zijn van de risico's die dit kan inhouden. De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg is bevoegd om te bepalen of de werken al dan niet door erkende ondernemingen of door arbeiders die een speciale opleiding gevolgd hebben, moeten worden uitgevoerd.

De asbestverwijdering kan kostelijk blijken. Het kan zinvol zijn prijsoffertes te vergelijken.

3.2. METHODES

Verschiedende methodes worden gebruikt om de zone waar asbest verwijderd moet worden, te isoleren. Welke methode wordt gekozen, hangt af van verschillende criteria, zoals het risico dat asbestvezels in de lucht vrijkomen tijdens de verwijderingswerken. Afhankelijk van het geval wordt gezorgd voor:

- een hermetisch afgesloten en in onderdruk gehouden zone;
- een semi-hermetisch afgesloten zone;
- de “couveusezakmethode”;
- een afgebakende zone voor een zuivere demontage.

Voor meer informatie over deze methodes verwijzen we naar de infofiche “Methodes voor asbestverwijdering” die werd gepubliceerd door Leefmilieu Brussel.

Tijdens de werken moet zoveel mogelijk worden vermeden dat inhaleerbare asbestvezels in de lucht vrijkomen. De concentratie asbest in de lucht mag niet hoger zijn dan 10 “asbestvormige” vezels per liter lucht. Door de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg erkende laboratoria voeren deze controlemetingen uit. Deze drempel wordt alleen getolereerd wanneer asbestwerken worden uitgevoerd. In andere omstandigheden is het aanbevolen de asbestvezelconcentratie zo laag mogelijk te houden, dus zo dicht mogelijk bij nul.

3.3. HET AFVAL

Het broos asbestafval moet dubbel verpakt worden. Voor dit afval moet altijd een beroep worden gedaan op een ophaler van gevaarlijk afval die erkend is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

4. VERSCHILLENDE VERPLICHTINGEN MET BETREKKING TOT ASBEST

4.1. VERPLICHTING OM ASBEST TE VERWIJDEREN

Vandaag is er geen enkele verplichting tot systematische verwijdering van asbesthoudende materialen. De beslissing ligt bij de asbestbeheerder. Op enkele uitzonderingen na (lifstremmen) kunnen producten die werden geïnstalleerd voordat het verbod op het op de markt brengen ervan in voege trad, behouden blijven tot het einde van hun levensduur.

In sommige gevallen moet het asbest verwijderd worden. De verwijdering van asbest lijkt minder vaak om “gezondheidsredenen” dan om andere redenen, zoals renovatie of afbraak, te gebeuren.

De wetgeving legt op dat asbest moet worden verwijderd telkens wanneer werken moeten worden uitgevoerd waarbij aan asbesthoudende producten wordt of kan worden geraakt:

- In het geval van een volledige of gedeeltelijke afbraak van een gebouw of een kunstwerk (het geval van een woning inbegrepen);
- Indien een asbesthoudend materiaal tijdens (renovatie)werken niet intact kan worden gehouden.

Het asbest moet dan voorafgaand aan de werken worden verwijderd en worden verwijderd conform de milieuwetgeving, in perfect gecontroleerde omstandigheden en door operatoren die perfect zijn opgeleid en geïnformeerd over de geldende procedures, en die zich bewust zijn van de risico's.

In sommige gevallen is het echter beter het asbest te laten zitten, in de plaats van het te verwijderen in slechte omstandigheden. Om zich te wapenen tegen de risico's die het asbest inhoudt, in afwachting van de verwijdering ervan, kan men ook een aantal maatregelen treffen zoals het ommantelen (bijvoorbeeld, de asbesttoepassing afschermen achter een bekisting of een omhulling), de lokale herstelling (bijvoorbeeld door licht beschadigd isolatiemateriaal te herstellen met pleisterstroken), de inkapseling van de asbesttoepassing (het isolatiemateriaal insmeren met een speciale verf), ... In tal van gevallen volstaat een periodieke controle van de staat van de toepassing.

Een aangepaste etikettering op de asbesttoepassingen wijst de mensen die eraan moeten werken (bv. technici) op de risico's. Indien de nodige maatregelen worden getroffen, is het perfect mogelijk een gebouw te bezoeken of een huis te bewonen waarin asbesthoudende materialen aanwezig zijn, zonder risico's voor de gezondheid.

Het risico dat verband houdt met de aanwezigheid van asbesthoudend materiaal moet voor elk geval apart worden beoordeeld. In de meeste gevallen kunnen eenvoudige en vrij goedkope middelen, zoals het etiket, de informatie en de bewustmaking over asbest, volstaan om de risico's van het behoud van asbest te verkleinen of te vermijden. Asbestverwijdering is heel duur, en moet dus worden geschouwd als een laatste oplossing die pas na rijp beraad kan worden genomen, op basis van een analyse van het risico dat bestaat wanneer men beslist asbest ter plekke te behouden.

4.2. DE ASBESTINVENTARIS

Een goed asbestbeheer vereist in de eerste plaats dat asbesthoudende toepassingen worden opgespoord. Hier begint het probleem echter al, want asbesthoudende materialen zitten vaak goed weggestopt.

Een asbestinventaris is een wettelijk document dat onder andere een beschrijving van de asbesthoudende toepassingen op een bepaalde site bevat, en daarbij ook de plaatsbepaling en de staat ervan vermeldt. Om een inventaris op te stellen, moet men in staat zijn om potentieel asbesthoudende materialen en locaties te herkennen.

Om die reden wordt aanbevolen een beroep te doen op vakmannen: laboratoria die erkend zijn voor de identificatie van asbest in materialen (zie website van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg: www.werk.belgie.be) of studie bureaus die gespecialiseerd zijn in dit domein. De werknemers zijn sinds 1995 verplicht om een asbestinventaris bij te houden van de gebouwen waarin ze hun werknemers onderbrengen. Op basis van een risicoanalyse voor elke toepassing moeten ze ook een asbestbeheerprogramma opstellen. Dit beheerprogramma kan besluiten dat het eventueel aanwezige asbest ommanteld, hersteld, ingekapseld of zelfs verwijderd moet worden. Deze asbestinventaris is beperkt tot makkelijk toegankelijke toepassingen.

Voor meer informatie over de "asbestinventaris" verwijzen we naar de infofiche "De asbestinventaris" die werd gepubliceerd op de website van Leefmilieu Brussel.

4.3. ADMINISTRATIEVE VERPLICHTINGEN IN VERBAND MET DE VERWIJDERING EN DE INKAPSELING VAN ASBEST

Afhankelijk van de hoeveelheid, de staat en het type van asbest dat verwijderd of ingekapseld moet worden en naargelang van de gebruikte methoden, kunnen de werken het voorwerp zijn van:

- een voorafgaande aangifte (klasse 1C),
- een milieuvergunning (klasse 1B, tijdelijke installatie),
- of ontsnappen ze aan elke voorafgaande administratieve verplichting.

Meer informatie over dit type van vergunning en de te volgen procedures vindt u in de infofiche "asbestwerken: administratieve gids" op de website van Leefmilieu Brussel.

Indien tot de verwijdering van asbesthoudende materialen wordt besloten, moet dit gebeuren in perfect gecontroleerde omstandigheden. De milieuvergunningen of aangiften zijn vooral bedoeld om na te gaan of de door de ondernemingen gekozen verwijderingsprocedures een voldoende hoog niveau van bescherming van mensen en milieu bieden.

Bij wie moet de vergunningsaanvraag worden ingediend?

Alle vergunningsaanvragen kunnen per aangetekend schrijven naar de Afdeling "Vergunningen" van Leefmilieu Brussel worden gestuurd. Deze aanvragen voor milieuvergunningen (klasse 1B, tijdelijke inrichtingen) kunnen ook rechtstreeks ter plaatse worden ingediend, in ruil voor een ontvangstbewijs.

Dit is een specifieke procedure. Ze staat los van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning of de aangifte van klasse 3 voor een bouwswerf, een afbraakwerf of een verbouwing. Hiervoor moet de aanvrager zich tot de gemeente van de plaats van exploitatie richten.

Indien geen vergunning verplicht is voor de asbestverwijderingswerf

Indien de asbestwerf niet vergunningsplichtig is, moeten de verantwoordelijken voor het asbestbeheer en de asbestverwijdering erop toezien dat er tijdens de werken zo weinig mogelijk asbestvezels vrij komen (vooral door de hierboven vermelde voorzorgen te treffen). Ze moeten er ook op toezien dat het afval langs de geëigende weg wordt afgevoerd, onder de voorwaarden die het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 10 april 2008 dat de voorwaarden vastlegt die van toepassing zijn op de werken voor de verwijdering en de inkapseling van asbest (B.S. 14 juni 2008), oplegt.